

DATOS IDENTIFICATIVOS

Introducción á Investigación Científica e Métodos de Investigación nas Ciencias Humanas e Sociais

Materia	Introducción á Investigación Científica e Métodos de Investigación nas Ciencias Humanas e Sociais			
Código	V01M067V02101			
Titulación	Máster Universitario en Artes Escénicas Orientación B: Educación e Animación Teatral			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Lingua de impartición				
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Lopez Castedo, Antonio			
Profesorado	Lopez Castedo, Antonio			
Correo-e	alopez@uvigo.es			
Web	http://http://masterartescenicass.wordpress.com/			

Descrición xeral Dado que na actualidade vivimos nun mundo cambiante entreverado de fenómenos cada vez máis complexos e impreceptibles para a sensibilidade normal, un mundo que se define pola aceleración con que se suceden os acontecementos que xeran unha gran cantidade de información e as transformacións tecnolóxicas que se operaron nestes últimos anos, o que xustifica esta materia é unha formación sólida na procura, selección, análise e verificación das fontes e recursos documentais fundamentais para a súa planificación e desenvolvemento da investigación. O obxectivo é que o profesional saiba o que se fai ou o que se prepara na súa propia especialidade. Trátase de engadir a uns coñecementos de base, toda nova información que poida aumentar a súa competencia e o nivel deses coñecementos. Á súa vez, seguir a evolución dos procedementos, técnicas, nuns dominios susceptibles de influir ou modificar os seus métodos de traballo, así como seguir as tendencias e as evolucións posibles. Os coñecementos e competencias académico - profesionais que se poidan adquirir terán un papel relevante na súa capacitación como investigador con independencia do ámbito e perfil profesional no que desenvolva o seu labor no futuro.

Introducción á Investigación Científica e Métodos de Investigación nas Ciencias Humanas e Sociais é unha materia obrigatoria que consta de 3 créditos ECTS. Desenvólvese no primeiro cuadrimestre. Proponse un dobre obxectivo: por unha banda, determinar o papel da documentación no contexto da investigación e, por outro, achegar unha relación de fontes documentais esenciais actualmente para levar a cabo investigacións.

Competencias de titulación

Código	
A1	Conocimiento de las líneas de investigación más importantes en el campo de las artes escénicas y la educación y la animación teatral.
A2	Capacidad para desarrollar una línea de investigación propia atendiendo a las necesidades del entorno.
A3	Capacidad para trabajar en grupo con personas procedentes de otras titulaciones.
A8	Capacidad para desarrollar una visión propia en el estudio e investigación de los aportes literarios, dramáticos y escénicos de cada movimiento en la creación contemporánea.
A21	Conocimiento de los diferentes métodos de enseñanza y aplicación de los mismos a cada contexto educativo, de formación o de animación.
A23	Conocimiento de métodos, herramientas y recursos en la elaboración de materiales didácticos y capacidad para su uso efectivo.

A24	Conocimiento de los métodos, herramientas y recursos para la evaluación crítica de programas, proyectos, procesos y actividades de formación y/o animación, y capacidad para su uso sistemático.
A26	Conocimiento de recursos, técnicas y procedimientos propios de los procesos de intervención en educación y animación teatral.
A28	Conocimiento y capacidad para diseñar, implementar y evaluar procesos de investigación vinculados a programas de educación y animación teatral.
A29	Conocimiento y dominio de recursos, técnicas y procedimientos de expresión, creación, comunicación y recepción teatral y capacidad para su uso efectivo y sistemático en procesos de educación y/o animación teatral.
B2	Capacidad para desarrollar líneas de investigación.
B3	Capacidad para vincular procesos de investigación con la innovación y la creación.
B4	Conocimiento de diferentes metodologías de investigación.
B5	Dominio de los principios fundamentales del método científico aplicado a las ciencias sociales, las ciencias humanas y las artes.
B14	Dominio de los conceptos fundamentales de las disciplinas que conforman el campo de las ciencias de la educación.
B15	Capacidad para detectar problemas, en el ámbito de las artes escénicas y la educación teatral, y proponer proyectos o líneas de investigación que incidan en su resolución.

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Tipoloxía	Resultados de Formación e Aprendizaxe
1.- Dominar as habilidades e métodos de investigación relacionados co campo das artes escénicas, animación teatral e desenvolver a capacidade de deseñar, aplicar e avaliar procesos de investigación.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A21 A23 A26 A28 B2 B3 B4 B5 B14 B15
2.- Fomentar o desenvolvemento dos avances tecnolóxicos, así como contribuir ao desenvolvemento social e cultural mediante a integración das técnicas de información da comunicación	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A23 A24 A29 B2 B3 B4 B5 B14 B15
3.- Contribuir ao desenvolvemento das tecnoloxías da información e da comunicación no ámbito das artes escénicas, educación e animación cultural.	saber saber facer Saber estar / ser	A2 A8 A21 A26 A28 A29 B2 B3 B4 B5 B14 B15
4.- Ser competente no coñecemento dos métodos cuantitativos e cualitativos da investigación.	saber saber facer Saber estar / ser	A1 A2 A23 A24 B2 B3 B4 B5 B14 B15

5.- Ser competente no dominio das técnicas de colaboración interdisciplinar e on modelos de mellora do ensino-aprendizaxe.

saber A1
saber facer A2
Saber estar / ser A3
A8
A21
A24
B2
B3
B4
B5
B14
B15

Contidos

Tema	
1.- A DOCUMENTACIÓN NO CONTEXTO DA INVESTIGACIÓN.	Etapas no desenvolvemento dunha investigación. Análise de contido.
2.- CONCEPTOS EN DOCUMENTACIÓN E INFORMACIÓN CIENTÍFICA.	Documentación, documento, fonte documental, tipos de documentos e fontes documentais, documento de referencia, linguaxes documentais e indización.
3.- AS FONTES DOCUMENTAIS.	Fontes documentais primarias: literatura convencional (nivel básico, avanzado), literatura non convencional. Fontes documentais secundarias: nivel básico, nivel avanzado. Fontes documentais terciarias: nivel básico, nivel avanzado.
4.- TECNOLOXIA DA INFORMACIÓN.	A procura documental (procedementos, bases de datos, procura en Artes Escénicas e Animación Cultural). Os Centros de Documentación. Institucións e sistemas de información documental en Artes Escénicas e Animación Cultural.
5.- O INFORME DE INVESTIGACIÓN.	Necesidades e características. Organización e etapas. Estilos de publicacións de la APA.
6.- MODELOS PRACTICOS DE BUSQUEDA DOCUMENTAL.	Hemeroteca, catálogos, bases de datos (Eric, Medline, PsylInfo, Current Contents, Csic-Isoc, Scopus).

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	10	10	20
Prácticas en aulas de informática	10	10	20
Titoría en grupo	5	0	5
Observación sistemática	10	20	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	A metodoloxía a empregar no que a esta materia refírese ten un carácter eminentemente teórico - práctico. A sesión maxistral utilizarase puntualmente para clarificar os contidos que revistan maior dificultade técnico - metodolóxica para, a continuación, presentar situacións que exemplifiquen o contido do exposto. As clases teóricas constitúen o elemento máis importante de transmisión dos coñecementos sobre a materia. Por clases teóricas cabe entender aquelas en as que a docencia se focaliza na exposición dos contidos correspondentes aos distintos temas do programa do curso. O seu obxectivo é proporcionar coñecementos tanto conceptuais como procedimentais acerca dos distintos temas é por iso que, en función da natureza destas, será necesario presentar diferentes tipos de explicación (presentación de definicións, exposición de procedementos, desenvolvemento de técnicas de análises). En xeral, para asegurar a comprensión e dominio da metodoloxía científica farase unha introducción a cada tema, con aclaración da terminoloxía e os conceptos máis importantes, achegando un apoio bibliográfico xeneral e específico. De todas as maneiras o tipo de clase teórica vai estar en función dos diferentes bloques do programa, xa que algúns deles van esixir por parte do profesor a elaboración dun material máis esquemático. Como complemento, entregaranse unha serie de diagramas que resumen os conceptos fundamentais explicados en cada tema e realizaranse unha serie de exercicios prácticos, de forma intercalada, o que confire á exposición un carácter teórico-práctico que forza necesariamente ao alumno tanto á asimilación como á participación e discusión. Nas exposicións teóricas farase uso do encerado, proxector de transparencias, ordenador e cañón.

Prácticas en aulas de informática	A materia de Introducción a Investigación Científica e Métodos de Investigación nas Ciencias Humanas e Sociais debe conferir tanto duns coñecementos como dunhas habilidades aos alumnos da mesma, por iso require unha metodoloxía didáctica que combine a información coa adquisición dunhas destrezas que permiten por en práctica os contidos que se imparten. Unha forma práctica de resolver estas dúas esixencias da materia consiste en dotar á materia dunhas horas de prácticas a través das TIC. Por clases prácticas cabe entender aquelas en que a docencia se focaliza na aplicación dos contidos propios das clases teóricas a casos particulares. O seu obxectivo é o de posibilitar e/ou favorecer un adestramento na utilización dos coñecementos previamente explicados. En xeral, as prácticas teñen a finalidade de exemplificar o contido teórico. Van encamiñadas esencialmente a que o alumno realice transferencias de aprendizaxe de cada ciclo á aplicación práctica do método implicado. Recorrerase a situacións reais de investigación, á simulación de problemas de investigación e a estudos específicos de informes. No desenvolvemento das prácticas a través das TIC cabe destacar: Hemeroteca, catálogos, bases de datos (Eric, Medline, PsylInfo, Current Contents, Csic-Isoc, Scopus..).
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesor da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	1. Presencial e especializada: pequenos grupos. Organización e revisión dos traballos de grupo e outras cuestións de interese, na propia aula e dentro do horario da materia. 2. Virtual: individual. Asesoramento realizado a través da plataforma Tem@, do teléfono e do correo electrónico, especialmente pensada para alumnas/os non asistentes, aínda que tamén pode usarse como asesoría complementaria para asistentes. 3. Ordinaria: individuais ou en pequeno grupo, de carácter voluntario. Pódese aclarar ou asesorar cuestións académicas, profesionais ou persoais do alumnado.
Prácticas en aulas de informática	1. Presencial e especializada: pequenos grupos. Organización e revisión dos traballos de grupo e outras cuestións de interese, na propia aula e dentro do horario da materia. 2. Virtual: individual. Asesoramento realizado a través da plataforma Tem@, do teléfono e do correo electrónico, especialmente pensada para alumnas/os non asistentes, aínda que tamén pode usarse como asesoría complementaria para asistentes. 3. Ordinaria: individuais ou en pequeno grupo, de carácter voluntario. Pódese aclarar ou asesorar cuestións académicas, profesionais ou persoais do alumnado.
Titoría en grupo	1. Presencial e especializada: pequenos grupos. Organización e revisión dos traballos de grupo e outras cuestións de interese, na propia aula e dentro do horario da materia. 2. Virtual: individual. Asesoramento realizado a través da plataforma Tem@, do teléfono e do correo electrónico, especialmente pensada para alumnas/os non asistentes, aínda que tamén pode usarse como asesoría complementaria para asistentes. 3. Ordinaria: individuais ou en pequeno grupo, de carácter voluntario. Pódese aclarar ou asesorar cuestións académicas, profesionais ou persoais do alumnado.
Probas	Descrición
Observación sistemática	

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A avaliación da docencia da aula levarse a cabo co seguimento das actividades propostas; a avaliación da docencia práctica, mediante control da participación (mínimo de asistencia do 70%, en ambas sesións), ademais de calquera outro requisito esixido para o seu desenvolvemento.	10
Prácticas en aulas de informática	- Estudio de los temas de la asignatura. - Participación en grupos de estudio. - Interacción con los compañeros. - Búsqueda de información y datos en Internet u otras fuentes documentales. - Realización de las tareas prácticas en el aula.	10

Observación sistemática	- Demostración de la utilización y dominio de los conocimientos disponibles en los documentos trabajados en el aula para contrastar las propias ideas, apoyarlas y fundamentarlas. - Comprensión de las ideas básicas contenidas en los materiales utilizados y analizados. - Elaboración de expresión de las ideas propias argumentadas o Capacidad de escucha y receptividad para la mejora del rendimiento académico. - Crítica razonada de posiciones y de hechos fundamentados con argumentos, utilizando un vocabulario técnico propio de la materia. - Claridad expositiva, habilidades de comunicación, rigor científico, entre otros. - Estructura correcta de la presentación del proyecto siguiendo las pautas trabajadas en el aula. - Estructura lógica de las ideas en las prácticas y documentos presentados. - Calidad de las aportaciones y expresión de ideas innovadoras, contribuciones en el trabajo en grupo, compromiso en las tareas.	80

Outros comentarios sobre a Avaliación

Bibliografía. Fontes de información

As obras que se citan a continuación constitúen as referencias bibliográficas de consulta que se consideran adecuadas para a preparación dos contidos da materia: <?xml:namespace prefix = "o" ns = "urn:schemas-microsoft-com:office:office" />

1.- Básicas:

Castro Posada, J. A.(2001). *Metodología de la investigación. Fundamentos*. Salamanca: Ediciones Amarú.

Sierra Bravo, R. (2003). *Tesis Doctorales y trabajos de investigación científica*. Madrid: Paraninfo.

Sos Peña, R.(1996). *Técnicas de documentación científica. Teoría y prácticas*. Valencia: Promolibro.

2.- Complementarias:Washington: Autor.

Anguera, M. T.(1981). La observación (I). Problemas metodológicos. En R. Fernández Ballesteros & J. A. Carrobbles Eds).*Evaluación conductual: Metodología y aplicaciones*, Madrid, Pirámide, 292 - 333.

Anguera, M.T.; Behar, J.; Blanco, A.; Carreras, M. V.; Losada, J. L.; Quera, V. & Riba, C.(1991). *Metodología Observacional en la Investigación Psicológica. Vol. I. Fundamentación (1)*,Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias, S.A.

Anguera, M.T.; Behar, J.; Blanco, A.; Carreras, M. V.; Losada, J. L.; Quera, V. & Riba, C.(1993). *Metodología Observacional en la Investigación Psicológica. Vol. II. Fundamentación (2)*, Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias, S.A.

Anguera,M. T.(1981). La observación (II). Situaciones actuales y de laboratorio. En R. Fernández Ballesteros & J. A. Carrobbles(Eds).*Evaluación conductual: Metodología y aplicaciones*, Madrid, Pirámide, 334 - 363.

Arnau, J.; Anguera, M. T. & Gómez, J.(1990). *Metodología de la investigación en Ciencias del Comportamiento*. Murcia: Universidad de Murcia.

Ato, M. (1991). *Investigación en ciencias del comportamiento*. Barcelona: P.P.U.

Barlow, D. W. & Hersen, M.(1988). . *Barcelona: Martínez Roca*.

Bernal, A. & Velázquez, M.(1989). *Técnicas de investigación educativa*. Sevilla: Ediciones Alfar.

Blaxter, L.; Hughes, Ch. & Tight, M. (2000). *Cómo se hace una investigación*. Barcelona: Editorial Gedisa.

Campbell, D. & Stanley, J.(1973). *Diseños experimentales y cuasi- experimentales en la investigación social*. Buenos Aires: Amorrortu.

Cordón, J.A.; López, J. & Vaquero, J.R. (2001). *Manual de investigación bibliográfica y documental*. Madrid: Pirámide.

Curras, E.(1991). *Thesaurus. Lenguajes terminológicos*. Madrid: Paraninfo.

Fernández Dols, J. M. & Ortega, J. E.(1980). *Fuentes documentales en Psicología*. Madrid: Debate.

García-Jiménez, M. V. (2000). *Análisis y evaluación de diseños experimentales aplicados a la Psicología*. Barcelona: E.U.B.

Guinchat, C. & Menou, M.(1992). *Introducción general a las ciencias y técnicas de la información y de la documentación*.

Madrid:Cindoc (CSIC)/Unesco.

Lasso de la Vega , J.(1980). *Técnicas de investigación y documentación*. Madrid: Paraninfo

López Yepes, J.(1989). *Fundamentos de información y documentación*. Madrid: Eudema.

Martínez Fernández, M.(1994). *Métodos y diseños de investigación en Psicología*. Madrid: Editorial Complutense.

Pascual, J.; Garcia, J. F. & Frías, M. D. (1996). *El diseño y la investigación experimental en Psicología*. Valencia: C.S.V.

Riveros, H. G. & Rosas, L. (1990). *El método científico aplicado a las ciencias experimentales*. México: Trillas.

Salkind, N. J. (1999). *Métodos de investigación*. México: Prentice Hall.

Recomendacións
